

előadás a függvény fogalmát építi fel, a graphikai és analitikai módszerek segítségével jutva el a változás empirikus és analitikai kifejezésének és tanulmányozásának alapelveihez. A második és harmadik előadás a differenciál-hányados és a magasabb differenciál-hányadosok fogalmát tárgyalja, bemutatva számításszerű feldolgozásukat, geometriai, fizikai és egyéb alkalmazásukat. A negyedik előadás a sorok és a sorbafejtés elméletének van szentelve, hogy a differenciálás műveletének függvénytani jelentősége kidomborodjék. Az ötödik előadás a határozatlan és a határozott integrál elméletével ismerteti meg; fontosabb integrálok a terület, a köbtartalom, az ívhossz kiszámítása; a tömegközéppont és a tehetetlenségi nyomaték meghatározása részletesen bemutatják az integrál-számítás módszereit és gyakorlati fontosságát. A hatodik fejezet a differenciál-egyenletek tanának elemeit és fizikai vonatkozásait tárgyalja; e fejezet értékes történeti képet fest a könyvben bemutatott disciplina fejlődéséről és jelentőségéről. Az előadások megértését a könyv elején közölt syllabus, továbbá a fejezetek végén közölt összefoglalások nagyban elősegítik. A munkához rövid bibliographia is csatlakozik.

Dr. Goldziher Károly.

*

Dr. Ágner Lajos: A kínai nevelés. Jászberény. 1907. 71 lap.

Mi nálunk általában szinte terra incognita számba megy a kínai élet, kínai kultúra és így a kínai nevelés ismerete. Azért nagy érdeme Fináczy Ernő: Az ókori nevelés című munkájának, hogy a kínai nevelésről is megemlékezik. Annak, aki erről többet óhajt tudni, igen jó szolgálatot tesz a fenti könyvecske, mely annál is inkább ajánlható, mivelhogy derék szerzője jártas lévén a kínai nyelv- és irodalomban, munkájának anyagát az eredeti forrásokból meríthette. Szerző a bevezetésben vázlatos képet fest az ősrégi kínai kulturáról, az után ismerteti szemelvények bemutatásával a kínai tanítás anyagát és módszerét, és befejezésül összegezi a kínai nevelés fény és árnyoldalait. Egy kis függelékben pedig ismerteti a hiao-t, japánul: kókot, vagyis a gyermeki kegyelet nagy jelentőségét e két keleti népnél.

Legyen szabad a következőkben a szerző érdekes tanulmányának tartalmát dióhéjba szorítva előadni.

Kína már évezredekkel Kr. e. művelt viszonyok között élő állam volt. Van ősrégi irodalma, melynek legrégebb emlékei a XII. századba nyúlnak vissza; művészete és filozófiai elmélkedése is régi keletű; végül tanításának és nevelésének ősrégi szervezetével is úgy szólván minden más népet megelőzött. Kínának legnagyobb bölcselője és pedagógusa Konfucius; legalább egy sem volt, aki annyira tudott volna hatni honfitársainak millióira, mint ő. Kína egészen az ő tanításának szelle-

mében él ma is. A tanítás kezdő fokán a tanuló kezébe adott könyv a *San-tse-king* (Háromsoros könyv), mely beemlézésre való rövid mondatokat tartalmaz. Szó esik benne a jó gyermekről, a 3 fő lény, a 3 főkötelesség, 4 évszak, 5 elem, 5 főerény, 6 gabonanem, 6 házi állat, 6 szenvedély, 8 hang, 9 generáció, 10 erkölcsi kötelékről; egyebeken kívül tartalmazza még Kína kivonatatos történetét is. Egy másik könyv a *Sioo-hiok* (kicsik tudománya), melynek első részében erkölcsi tanítások, a másodikban pedig az ezekre vonatkozó példák vannak közölve. Végre nagy szerepe van a *Hiaoking*-nek is; ez 18 fejezetből álló értekezés a gyermeki kötelességekről, beszélgetés alakjában, melyet Konfucius és egyik tanítványa folytatnak egymással. A tanítás következő magasabb fokán a tananyagot a Konfucius nevéhez fűződő irodalom szolgáltatja; az ú. n. 5 kanonikus és 4 klasszikus mű. Az 5 kanonikus könyv a következő: 1. *I-king*: változások könyve. A kínaiak régi természetfilozófiájának képletes és homályos kifejezése. 2. *Shu-king*: történeti okmányok és epizódok gyűjteménye. 3. *Shi-king*: dalok könyve. 4. *Li-ki*: vallási, udvari stb. szertartások könyve. 5. *Chunts'iu*: tavasz és őszi Lu állam száraz krónikája. A klasszikus könyvek a következők: 1. *Lun-yü* (Analecta). Ebben a hiao a központ; a családi életben a hiao, az állami életben a loyaltás az első és főparancs. 2. *Ta-Lio*: nagy tudomány. Gyakorlati útmutatója a nép boldogítását célzó kormányzatnak. Alap gondolata: csak az tud másokat vezetni, aki saját magát vezetni (nevelni) képes. 3. *Chung-yung*: arany középut, a horatiusi «aurea mediocritas» tana. 4. *Meng-tse* Mencius bölcsész tanításai. — Ezek a könyvek képezik a kínai államvizsgálatok alapját. Az iskolák általában magánintézetek. Iskolakényszer nincs, de minden apa siet fiát iskolába adni, hogy a szokásos vizsgálatokra előkészüljön, melyeknek sikeres megállása után államhivatalnok lehet. Látnivaló, hogy a kínai pädagogia az állami és társadalmi renddel sokkal szorosabban kapcsolódik, mint más népek nevelése, amennyiben a tanítás anyaga és célja egyenesen a hivatalok elnyerésére irányul. Ez a nyers utilizmus persze nem válik a kínai pädagogia javára. Az egész tanítás és tanulás rideg mechanizmus: a hagyomány bemagoltatása. Jellemzi még a kínai pädagogiai felfogást a tanításnak megfelelő irásjel: egyik fele ugyanis kezét, másik fele botot ábrázol. A női neveléssel csak legújabbban kezdenek törődni. Nagy baj a mennyei birodalomban a gyakorlati tudományok fogyatékossága és a természettudományok hiánya. Ha majd e téren a kínaiak nem zárkóznak el a haladás elől, a konfuciusi erkölcs tan követése, a nemzeti hagyományoknak és a nyelvnek szinte vallásszerű tisztelete, szívós kitartásuk és gyakorlati észjárásuk nagy jövőt biztosít nekik.

Dr. Szelényi Ödön.